

NORGES HØYESTERETT

Den 22. juni 2018 ble det av Høyesteretts ankeutvalg bestående av dommerne Utgård, Bull og Bergsjø i

HR-2018-1218-U, (sak nr. 18-095506STR-HRET),

A (advokat Olav Sylte)

mot

Påtalemyndigheten (politiadvokat Andreas Christiansen)

avsagt slik

K J E N N E L S E :

- (1) Saken gjelder videre anke over lagmannsrettens kjennelse om varetektsfengsling.
- (2) A, født 00.00.1988, ble ved Nedre Romerike tingretts kjennelse 29. mai 2018 varetektsfengslet i fire uker. Bakgrunnen for fengslingen var Nedre Romerike tingretts kjennelse 16. mai 2018, hvor det i medhold av straffeprosessloven § 288 ble forhandlet særskilt om skyldspørsmålet. A ble ved kjennelsen funnet skyldig i overtredelser av blant annet straffeloven 1902 § 192 andre ledd bokstav a, jf. første ledd bokstav b, straffeloven 1902 § 219 andre ledd, jf. første ledd bokstav b og straffeloven 2005 § 292, jf. § 291 og § 282. Det spesielle fengslingsgrunnlaget var gjentakelsesfare. Tingrettens fengslingskjennelse har slik slutning:

"A, født 00.00.1988, kan holdes i varetektsfengsel inntil annet blir bestemt av påtalemyndigheten eller retten, men ikke ut over 26. juni 2018."
- (3) A anket til Eidsivating lagmannsrett. Lagmannsretten avsa 30. mai 2018 kjennelse med slik slutning:

"Anken forkastes."
- (4) I motsetning til tingretten begrunnet lagmannsretten fengslingen i straffeprosessloven § 172 bokstav a om rettshåndhevelsesarrest.
- (5) A har anket lagmannsrettens kjennelse til Høyesterett. Han har anført at lagmannsrettens begrunnelse for fengsling etter straffeprosessloven § 172 bokstav a er utilstrekkelig, jf. EMK art. 6 og Rt-2004-640. Lagmannsretten drøfter ikke på hvilken måte de aktuelle forholdene er egnet til å støtte den allmenne rettsfølelse eller skape utrygghet. Det synes som om

lagmannsretten har lagt til grunn at alvorlige straffbare handlinger i seg selv er tilstrekkelig til at straffeprosessloven § 172 bokstav a får anvendelse. A har ikke nedlagt formell påstand.

- (6) *Påtalemyndigheten* har tiltrådt lagmannsrettens vurdering og anført at kjennelsen er tilstrekkelig begrunnet.
- (7) Påtalemyndigheten har nedlagt slik påstand:
- "Anken forkastes."**
- (8) *Høyesteretts ankeutvalg* bemerker at anken er en videre anke over kjennelse hvor Høyesteretts ankeutvalgs kompetanse er begrenset, jf. straffeprosessloven § 388. Anken gjelder saksbehandlingen, nærmere bestemt mangelfulle kjennelsesgrunner. Dette kan utvalget prøve.
- (9) Lagmannsretten har kommet til at det er grunnlag for rettshåndhevelsesarrest etter straffeprosessloven § 172 bokstav a. Grunnvilkåret for fengsling etter bestemmelsen er mistanke om lovbrudd som kan medføre straff av fengsel i 10 år eller mer. Det må videre foreligge tilståelse eller andre forhold som i særlig grad styrker mistanken. Det hefter ingen mangler ved lagmannsrettens begrunnelse for at disse vilkårene er oppfylt, noe som heller ikke er gjort gjeldende.
- (10) Etter § 172 andre punktum skal det ved vurderingen av pågrepelse "særlig legges vekt på om det er egnet til å støte allmennhetens rettsfølelse eller skape utrygghet dersom den mistenkte er på frifot". Spørsmålet er om lagmannsretten har gitt en tilfredsstillende begrunnelse knyttet til dette vurderingstemaet.
- (11) I Rt-2002-842 har kjæremålsutvalget uttalt følgende om kravet til begrunnelse på dette punktet:
- "Kjæremålsutvalget har i en rekke saker understreket at det ved fengsling med hjemmel i straffeprosessloven § 172 ikke er tilstrekkelig å konstatere at grunnvilkåret for fengsling er oppfylt. Det må foretas en bred helhetsvurdering hvor blant annet de samfunnsmessige behov og rettshåndhevelses hensyn som har begrunnet bestemmelsen, vurderes. Og det er ikke tilstrekkelig å foreta en abstrakt vurdering av om hensynet til rettshåndhevelsen eller samfunnets behov tilsier fengsling – det må angis hvilke konkrete omstendigheter som har betydning. På den annen side kreves det ikke påvisning av en konkret og nærliggende fare i den aktuelle saken for at en eventuell løslatelse vil medføre en allmenn reaksjon. Av tidligere avgjørelser kan det særlig vises til Rt-1997-1739, Rt-1998-674, Rt-1999-2102, Rt-2000-1136, Rt-2000-1905, Rt-2001-290, Rt-2001-940, Rt-2002-85 og kjennelse av 26. mars 2002 i sak nr. 2002/424 (HR-2002-424). Bestemmelsen må tolkes i lys av bestemmelsene i Den europeiske menneskerettighetskonvensjon (EMK). Etter EMK artikkel 5 nr. 3 må § 172 anvendes med stor varsomhet, jf. henvisningene i Rt-1996-1032 og Rt-2001-940 til menneskerettsdomstolens praksis. I tillegg til at behovet for å anvende § 172 vil variere ved de ulike lovbruddskategoriene, jf. utvalgets kjennelse av 26. mars 2002 i sak nr. 2002/424, finner kjæremålsutvalget det riktig å understreke at behovet vil kunne avta når det har gått en viss tid fra lovbruddet, jf. særlig Rt-1998-674, Rt-1999-2102, Rt-2000-1905 og Rt-2001-290."**
- (12) Utvalget viser videre til Rt-2004-640. Lagmannsretten hadde i den saken vist til at "siktetes senere vold og handlinger av seksuell karakter mot fornærmede gjør det nødvendig av hensyn til rettshåndhevelsen å varetektsfengsle ham". Kjæremålsutvalget opphevet kjennelsen under henvisning til at lagmannsretten ikke hadde gjort den "sammensatte og konkrete vurdering" som krevdes. I Rt-2003-974 fant kjæremålsutvalget at det ikke var tilstrekkelig at lagmannsretten blant annet hadde vist til presseoppslag om saken. Etter kjæremålsutvalgets

syn skulle lagmannsretten ha gjort en grundigere konkret vurdering av om samfunnsmessige hensyn fremdeles tilsa fengsling.

- (13) Lagmannsrettens begrunnelse må vurderes på bakgrunn av disse rettslige utgangspunktene. I kjennelsen har lagmannsretten uttalt følgende om vilkårene for rettshåndhevelsesarrest etter straffeprosessloven § 172:

"Lagmannsretten har derimot kommet til at det er grunnlag for rettshåndhevelsesarrest etter straffeprosessloven § 172 bokstav a. Flere av de aktuelle lovbruddene kan gi fengsel i mer enn 10 år, og skyldkjennelsen fra tingretten viser at det foreligger særlig sterk grad av mistanke. Etter lagmannsrettens vurdering er det egnet til å støtte allmenhetens rettsfølelse om siktede – med det resultat vedrørende skyldspørsmålet som tingretten kom til – skulle være på frifot fram til endelig dom foreligger. Det er tale om gjentatte og grove seksuallovbrudd og en tilsynelatende hensynsløs adferd også overfor mindreårige barn. Det er også egnet til å skape utrygghet."

- (14) Til dette bemerker utvalget at lagmannsretten ikke har konkretisert hvordan handlingene er egnet til å støtte den allmenne rettsfølelsen. Lagmannsretten har heller ikke vurdert betydningen av at det har gått noe tid siden de straffbare handlingene som siktede er funnet skyldig i ved tingrettens kjennelse i medhold av straffeprosessloven § 288. En henvisning til handlingenes grovhet er ikke tilstrekkelig til å begrunne fengsling etter straffeprosessloven § 172. Etter utvalgets syn viser ikke begrunnelsen at lagmannsretten har foretatt den sammensatte og konkrete vurderingen som kreves. Kjennelsen må på denne bakgrunn bli å oppheve.
- (15) Avgjørelsen er enstemmig.

SLUTNING :

Lagmannsrettens kjennelse oppheves.

Henrik Bull
(sign.)

Karl Arne Utgård
(sign.)

Per Erik Bergsjø
(sign.)

Riktig utskrift: